

ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶ

- Մարզկենտրոնը՝**
ք. Աշտարակ
- Տարածաշրջանները՝**
Աշտարակ
Ապարան
Արագած
Թալին
- Քաղաքները՝**
Աշտարակ
Ապարան
Թալին

Տարածքը	2 756 քառ. կմ
Հայաստանի Հանրապետության տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը, %	9.3
Համայնքներ, 2019թ. տարեկգրի դրությամբ	72
Քաղաքներ	3
Գյուղեր	117
Բնակչության թվաքանակը 2019թ. տարեկգրի դրությամբ	125.4 հազ. մարդ
<i>այդ թվում՝</i>	
քաղաքայի	27.0 հազ. մարդ
գյուղական	98.4 հազ. մարդ
Հայաստանի Հանրապետության բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2018 թ.,%	4.2
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2018 թ.,%	21.5
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր	218 149.2 հա
այդ թվում՝ վարելահողեր	54 011.0 հա

Արագածոտնի մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող 3 ավտո-խճուղիները՝ Երևան – Աշտարակ – Թալին – Գյումրի, Երևան–Աշտարակ – Սպիտակ և Երևան – Արմավիր –Քարակերտ – Գյումրի: Մարզի տարածքը հատում է նաև ՀՀ գլխավոր երկաթուղին (միայն արևմտյան հատվածով և մարզի տնտեսական զարգացման վրա էական ազդեցություն չի թողնում):

Մարզում են գտնվում Բյուրականի նշանավոր աստղադիտարանը, ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի, ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտները:

2018թ.-ին Արագածոտնի մարզի տնտեսության հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները Հայաստանի Հանրապետության համապատասխան ոլորտների ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն՝ 2.7 %,
- գյուղատնտեսություն՝ 10.2 %,
- շինարարություն՝ 4.8 %,
- մանրածախ առևտուր՝ 1.4 %
- ծառայություններ՝ 0.7 %:

Մարզի տնտեսության հիմքն արդյունաբերությունը և գյուղատնտեսությունն են:

Արդյունաբերությունը մասնագիտացած է սննդամթերքի և խմիչքների, թանկարժեք իրերի արտադրության ու շինանյութերի հանքավայրերի շահագործման ուղղություններում:

Մարզի աշխարհագրական դիրքը և բնակլիմայական պայմանները նպաստավոր են ինչպես բուսաբուծության (հացահատիկ, կարտոֆիլ, բազմամյա տնկարկներ, կերային մշակաբույսեր), այնպես էլ անասնաբուծության զարգացման համար:

Գյուղատնտեսությունը հիմնականում մասնագիտացած է բուսաբուծության (մասնավորապես, հացահատիկային մշակաբույսերի արտադրության) և անասնաբուծության մեջ:

Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով:

Մարզկենտրոն Աշտարակ քաղաքը (2019թ. տարեսկզբի դրությամբ՝ 16.9 հազ. մարդ) գտնվում է Քասախ գետի ափին, Երևանից 19 կմ հյուսիս-արևմուտք: Քաղաքը հանդիսանում է Երևան-Գյումրի, Երևան-Սպիտակ ճանապարհների հանգույցը:

Աշտարակ-Ապարան ճանապարհին կառուցվել է 33մ բարձրություն ունեցող խաչ, որը բաղկացած է 1 718 հատ փոքր խաչերից: Փոքր խաչերը խորհրդանշում են հայ ազգի քրիստոնեության ընդունման 1 718 ամյակը (ամեն տարի մեծ խաչին ավելանում է ևս մեկ փոքր խաչ):

Քաղաքը զարգացել է որպես Երևան քաղաքի արբանյակ քաղաք: Այն մարզի վարչաքաղաքական, տնտեսական, գիտական ու կրթամշակութային կենտրոնն է: Աշտարակ քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի և ըմպելիքի արտադրությունն է:

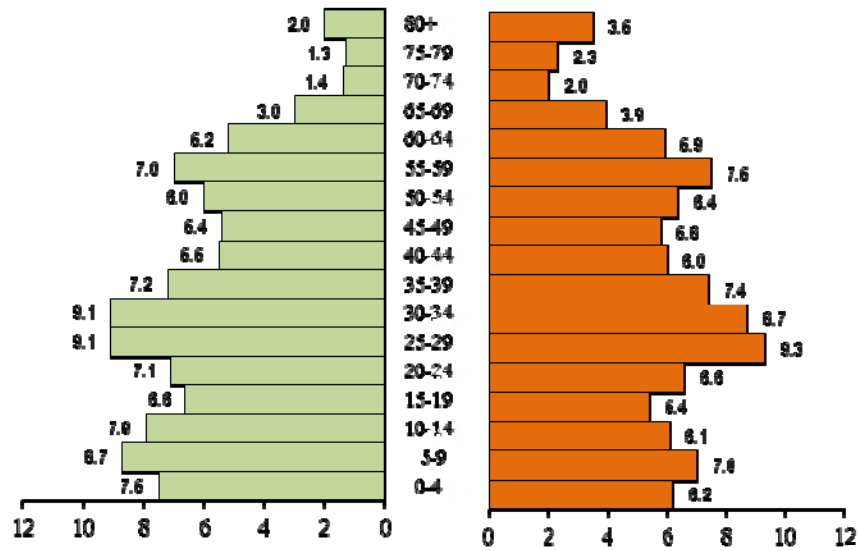
Ապարան քաղաքը (2019թ. տարեսկզբի դրությամբ 6.0 հազ. մարդ) մարզում մեծությամբ և նշանակությամբ երկրորդ քաղաքն է: Գտնվում է Քասախ գետի ափին (Երևանից 60 կմ հեռավորությամբ): Ապարան քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի արտադրությունն է:

Թալին քաղաքը (2019թ. տարեսկզբի դրությամբ՝ 4.1 հազ. մարդ) գտնվում է Արագած լեռան հարավ-արևմտյան լանջին (Երևանից 65 կմ հեռավորությամբ): Քաղաքի տնտեսության հիմքը թանկարժեք իրերի արտադրությունն է:

**ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՄՇՏԱԿԱՆ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ՍԵՌԱՏԱՐԻՔԱՅԻՆ ԲՈՒՐԳԸ,
2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ**

%

Տղամարդ – 61 270 տարիք կին – 64 170

ՄԱՆՐԱԾԱՆ ԱՌԵՎՏՐԻ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐ

	Քանակը				
	2014	2015	2016	2017	2018
Մանրածախ առևտրի օբյեկտներ, ընդամենը	506	562	598	601	622
այդ թվում՝					
խանութներ	190	250	285	299	321
կրպակներ	243	251	251	241	241
գյուղատնտեսական արտադրանքի շուկաներ	2	2	2	2	2
սպառողական ապրանքների շուկաներ	2	2	2	2	2
առևտրի այլ օբյեկտներ	69	57	58	57	56

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

	Քանակը				
	2014	2015	2016	2017	2018
Պետական նախադպրոցական	23	23	28	30	30
Պետական հանրակրթական	122	122	122	122	121
Երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	10	10	10	10	12
Պետական նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) ուսումնական ¹	2	2	2	2	3
Պետական միջին մասնագիտական ուսումնական	1	1	1	1	1

ՔԱՂԱՔՆԵՐ

Անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ*
Աշտարակ	16 878
Ապարան	5 958
Թալին	4 147

ԳՑՈՒՂԵՐ

	Անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ**
Աշտարակի տարածաշրջան		
1	Ագարակ	2 045
2	Աղձք	1 982
3	Անտառուտ	408
4	Ավան	944
5	Խնուսիկ	1
6	Արագածոտն	1 222
7	Արտաշավան	721
8	Լուսաղբյուր	-
9	Նիգատուն	-
10	Արուճ	1 250
11	Բազմաղբյուր	1 103
12	Բյուրական	4 712
13	Դպրենանք	48

¹ Ներառյալ այն միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատությունները, որոնք իրականացնում են նախնական (արհեստագործական) ծրագիր:

* Հայաստանի Հանրապետության քաղաքների բնակչության թվաքանակը ներկայացված է Հայաստանի Հանրապետության 2011թ. մարդահամարի հիմքով վարվող բնակչության ընթացիկ հաշվառմամբ:

** ՀՀ մարզերի գյուղերի այս տվյալների սկզբնաղբյուրը՝ համայնքների կողմից տարեկան կտրվածքով ներկայացվող «Գյուղական բնակչության սեռատարիքային կազմը» վիճակագրական հաշվետվություններն են: Այդ սկզբնաղբյուրներով ՀՀ 955 գյուղական բնակավայրերի մշտական բնակչության թվաքանակների հանրագումարը՝ ամբողջությամբ և ըստ մարզերի, ունի որոշակի շեղում բնակչության ընթացիկ հաշվառման համանուն տվյալներից, որոնք խարսխված են Արդարադատության նախարարության Քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման և Ռստիկանության վարչական ռեգիստրների տվյալների վրա: Ընդ որում, վերջինս վերագնահատված է ՏՏԿԱՀ արդյունքներով ստացված միգրացիայի տվյալներով (շեղումը՝ 01.01.2019թ.-ի դրությամբ ՀՀ մասշտաբով՝ կազմել է +11.6%): Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է գյուղերի միջև տվյալ տեղեկատվության գրանցման, փոխանակման, համադրման և անվանական տվյալների մակարդակով ստուգաճշտման համակարգի բացակայությամբ:

	Անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ*
14	Լեռնաբոտ	381
15	Կարբի	4 843
16	Կոշ	3 671
17	Կարին	653
18	Ղազարավան	636
19	Մուղնի	1 155
20	Նոր Ամանոս	835
21	Նոր Եղեսիա	1 389
22	Շամիրամ	2 044
23	Ոսկեհատ	1 072
24	Ոսկեվազ	4 407
25	Սաղմոսավան	248
26	Սասունիկ	3 163
27	Վերին Սասունիկ	95
28	Տեղեր	210
29	Ուշի	1 725
30	Ուջան	3 294
31	Փարպի	2 411
32	Օհանավան	2 565
33	Օշական	5 950
34	Օրգով	521
Ապարանի տարածաշրջան		
1	Արագած	3 936
2	Արայի	660
3	Ափնագյուղ	632
4	Եղիպատրուշ	735
5	Երնջատափ	588
6	Թթուջուր	377
7	Լուսագյուղ	869
8	Ծաղկաշեն	661
9	Կայք	599
10	Հարթավան	956
11	Զորագլուխ	255
12	Նիգավան	728
13	Շենավան	1 896
14	Շողակն	164
15	Չքնաղ	197
16	Ջրամբար	180
17	Սարալանջ	233
18	Վարդենիս	753
19	Վարդենուտ	1 012
20	Քուչակ	2 221
Արագածի տարածաշրջան		
1	Ալագյազ	579
2	Ավշեն	471
3	Բերքառատ	1 054

	Անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ*
4	Գեղաղիբ	676
5	Գեղաձոր	1 317
6	Գեղարոտ	538
7	Լեռնապար	560
8	Ծաղկահովիտ	1 800
9	Ծիլքար	682
10	Կանիաշիբ	437
11	Հնաբերդ	2 328
12	Ճարճակիս	426
13	Մելիք գյուղ	1 038
14	Միջնատուն	197
15	Միրաք	135
16	Նորաշեն	1 278
17	Շենկանի	296
18	Ջամշլու	293
19	Ռյա թագա	692
20	Սաղունց	233
21	Սիփան	314
22	Վարդաբլուր	418
Թալինի տարածաշրջան		
1	Ագարակավան	1 130
2	Ակունք	736
3	Աջնակ	1 363
4	Արագածավան	6 224
5	Արտենի	3 761
6	Արևուտ (նախկինում՝ Բառոժ)	102
7	Գառնահովիտ	517
8	Գետափ	156
9	Դաշտաղեմ	646
10	Դավթաշեն	766
11	Դոմասար	175
12	Դիան	124
13	Եղնիկ	509
14	Զարինջա	644
15	Զովասար	529
16	Թաթուլ	1 024
17	Թլիկ	163
18	Իրինդ	909
19	Լուսակն	234
20	Ծաղկասար	81
21	Կաթնաղբյուր	1 215
22	Կանչ	137
23	Կարմրաշեն	610
24	Կաքավաձոր	1 211
25	Հակո	191
26	Հացաշեն	344
27	Չորագյուղ	7
28	Մաստարա	2 657
29	Մեծաձոր	57
30	Ներքին Բագմաբերդ	1 625
31	Ներքին Սասնաշեն	1 187

	Անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ**
32	Նոր Արթիկ	549
33	Շղարշիկ	563
34	Ոսկեթաս	537
35	Պարտիզակ	366
36	Սորիկ	137
37	Սուսեր	366
38	Վերին Բազմաբերդ	484
39	Վերին Սասնաշեն	459
40	Ցամաքասար	464
41	Օթևան	247

**ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ 10 000 ԲՆԱԿԻՉ ՈՒՆԵՑՈՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ
ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻ ՇԱՐՔ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻՉՆԵՐ, 2018թ.**

	Շնորհաբեր	նրանցից՝	
		կանաչը ¹	տղամարդիկ ¹
Բնակչությունը, մարդ	10 000	5 100	4 900
Ծնվածներ, մարդ	119	55	64
Մահացածներ, մարդ	92	43	49
Ամուսնություններ	47	X	X
Ամուսնալուծություններ	11	X	X
Մեկ բնակչի ապահովվածությունն ընդհանուր բնակավակերեսով, քառ.մ	45.8	X	X
Կրթության ոլորտ, հաճախումը կրթօջախներ, մարդ՝			
նախադպրոցական	193	97	96
հանրակրթական	1 400	644	756
երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	106	64	42
նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	23	9	14
միջին մասնագիտական	8	4	4
բարձրագույն մասնագիտական	-	-	-
Առողջապահության ոլորտ՝			
հաճախել են պոլիկլինիկա տարվա ընթացքում (հաճախումների քանակը)	28 854
Մարզիկներ, մարդ	52	3	49
Զբաղվածներ, մարդ	3 114	1 334	1 780
նրանցից՝ գիտական հիմնարկներում	25	8	17
նրանցից՝ գիտության դոկտոր	2	0.0	2
գիտության թեկնածուներ	5	2	3
ուսուցիչներ	175	145	30
բժիշկներ	18
միջին բուժանձնակազմ	43
Գործազուրկներ, մարդ	237	69	168
Մոցիայական ապահովության ոլորտ			
ընդամենը կենսաթոշակառուներ, տարեվերջի դրությամբ, մարդ	1 470	867	603
աղքատության ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացող ընտանիքներ	413	X	X
Հաճախումների քանակը տարվա ընթացքում			
գրադարան	16 929
թատրոն	-	-	-
համերգ	-	-	-
թանգարան	703
Իրավական ոլորտ			
հանցագործության դեպքերի քանակը, տարվա ընթացքում	52	X	X
այդ թվում՝ ոչ մեծ ծանրության	22	X	X
միջին ծանրության	23	X	X
ծանր	7	X	X
առանձնապես ծանր	0.0	X	X

¹ Ցուցանիշները հաշվարկային են: